

Rasismen måste avskaffas och dess konsekvenser repareras

Det flesta vet idag att det är fel att dela in mänskligheten i olika raser. Svensk media skriver ofta att det är vetenskapligt fel, hänvisande till exempel till vetenskapliga undersökningar som klargjort att den genetiska skillnaden mellan en afrikan och en europé är mindre än den mellan en man och en kvinna. Men faktum är att begreppet ras har funnits i engelskan och andra europeiska språk åtminstone sedan 1500-talet med betydelsen "ett folk av samma ursprung", långt före den vetenskapliga upptäckten av generna.

En del menar att ordet ras har sitt ursprung i arabiskans "Ra's" som betyder huvud, begynnelse eller ursprung. Ordet har alltså använts långt före upptäckten av genen och genetikens födelse. Det man menade med ras mellan 1500- och 1700-talet krävde inte att två individer skulle vara genetiskt olika för att höra till olika raser, endast att de skulle ha olika ursprung. Man kunde också använda begreppet ras om en grupp viner som hade gemensamma karaktärsdrag. I slutet av 1700-talet antog begreppet en ny betydelse i samband med biologins systematiska kartläggning av världens växt- och djurliv, då rasbegreppet användes för att sortera mänskligheten i olika grupper baserad på fysiska olikheter och likheter. Inom biologin används begreppet ras än idag när det gäller djur för att beteckna en undergrupp inom en art som har utseendemässiga eller fysiologiska särdrag som skiljer den från andra undergrupper inom arten.

Alla känner till att rasbiologi och rashygien myntades som begrepp i nazi-Tyskland, och de brott mot mänskligheten som begicks i rashygienens namn under andra världskriget. Men är det allmänt känt att Sverige inrättade ett rasbiologiskt institut år 1922 som första landet i världen? Det Svenska sällskapet för rashygien bildades redan 1909 och låg bakom initiativet samt införandet av Sveriges första steriliseringslag år 1934. Nu kanske du tänker att detta inte har någonting med dig och dagens samhälle att göra. Som sagt är det många som slutat använda ordet ras i relation till människor i Sverige. I den nya svenska lagen mot diskriminering har begreppet ras till exempel ersatts med etnicitet, och vissa politiker har även föreslagit en uträdering av ordet "ras" i regeringsformen även om detta ännu inte kommit till stånd.

Men ÅSUBs senaste undersökning om upplevd diskriminering på Åland visade att diskriminering på grund av nationell eller etnisk bakgrund, alltså på grund av ursprung, var den näst vanligaste orsaken till upplevd diskriminering bland dem som deltog i undersökningen, efter könstillhörighet. Av gruppen svarande med icke-nordiska språk som modersmål angav drygt hälften att de upplevt diskriminering på Åland. Den officiella rasismen har haft konsekvenser som lever kvar i dagens värld. På det lokala, det nationella såväl som det globala planet existerar en djup ekonomisk ojämlikhet som sammanfaller med etniskt ursprung förutom med könstillhörighet. Samhället är skyldigt att arbeta mot denna ojämlikhet och alla som på något sätt dragit nytta av rasismen har också en personlig skyldighet att göra detta. Det räcker inte med att sluta använda ordet ras.

Heidi Öst

Forskare vid Ålands fredsinstitut
Ordförande för Ålands mångkulturella förening

Mariehamn 18.3.2011

